

УДК 351.741:778

В. П. Кононець, канд. юрид. наук, старший викладач, майор поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Кафедра адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
вул. Гагаріна, 26, Дніпро, 49000, Україна

Є. В. Лонська, курсант 3 курсу
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Кафедра адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
вул. Гагаріна, 26, Дніпро, 49000, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАКОННОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФОТО-, КІНОЗЙОМКИ, ВІДЕОЗАПИСУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню та обговоренню питань пов'язаних з використанням поліцією технічних приладів, зокрема у процесі здійснення фото і відео-фіксації, а саме при порушенні правил дорожнього руху. Вона грає велику роль у пошуках злочинців та правопорушників, допомагає збирати докази, досліджувати документи та інші речові докази. І тому потрібно визначити правові підстави, значимість даного питання та взагалі доречність застосування працівниками поліції цих засобів.

Відсутність даного права у працівників поліції тягне за собою низку складнощів в правоохоронній діяльності, наприклад: значне зниження рівня слідства, зменшення ефективного ведення профілактичної роботи, а в майбутньому це може стати передумовою збільшення рівня шахрайства, хабарів, адміністративних та кримінальних правопорушень.

Ключові слова: технічні засоби, докази, доказування, превентивні поліцейські заходи, фіксація правопорушення, правила дорожнього руху.

Постановка проблеми. Поліція використовує різного роду технічні засоби, засоби фото- та відео-фіксації та засоби фіксації звуку під час документування обставин скоєння злочинів і проступків, в тому числі й в громадських місцях, а також безпосередньо дій працівників Національної поліції, під час виконання покладених на них завдань. Саме по собі застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, є значним, прогресивним кроком уперед, який спрямований у першу чергу на підвищення якості публічної безпеки громадян та взагалі утвердження правосуддя в державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науці проблеми застосування технічних засобів є предметом уваги низки вчених, серед яких потрібно відзначити таких науковців, як А. Є. Голубов, О. В. Джафарова, В. О. Іванцов, С. О. Шатрава та інші.

Метою даної статті є визначення законності використання та застосування технічних засобів для фіксації порушень правил дорожнього руху та припинення, профілактики таким чином протиправних дій зі сторони водія, за які передбачена адміністративна, кримінальна та цивільно-правова відповідальність.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- профілактика на недопущення порушень ПДР;
- припинення фактів протидії поліцейському при виконанні покладених на нього державою обов'язків;
- набрання досвіду, навичок та вмінь при аналізі та ознайомленні з нормативною базою правомірності застосування превентивних заходів.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день досить плідно відбувається реформування в сфері МВС. Завдяки запозиченню прикладів міжнародно-правових норм спрощується і удосконалюється діяльність правоохоронних органів. Нові закони визначають правові засади та організацію діяльності Національної поліції України. Для здійснен-

ня цієї реформи у законотворця є позитивні наміри і бажання, але все ж таки цього замало, адже на даному етапі були виділені тільки способи проведення змін, а засобів для реалізації замало, а в деяких випадках, вони взагалі відсутні.

Вирішення проблем використання на нормотворчій стадії прикладів іноземної законодавчої бази ставить на сьогоднішній день такі питання: 1) наскільки є доцільним, можливим і необхідним таке використання; 2) якими є припустима глибина і правові межі таких прикладів; 3) які можуть виникнути соціальні та правові загрози від трансформації норм внутрішньодержавного права в частині захисту прав і свобод українських громадян; 4) як це вплине на суверенітет та незалежність країни, а також стан національної безпеки держави.

Щодо іноземних законодавчих актів, то вони звісно спрощують роботу законодавців щодо створення українських нормативно-правових актів, але все ж таки не відповідають становищу нашої держави, як на соціальному, економічному, так і на політичному рівнях. Тож ми з'ясуємо відповідність і доцільність законодавчих актів, які регулюють діяльність Національної поліції України.

На даному етапі розвитку суспільства виникають нові, унікальні можливості для покращення й розвитку економіки, політики, держави та суспільства, підвищення рівня життя громадян. У цьому процесі впровадження інформаційних та технічних технологій у діяльність поліції є можливим та необхідним кроком. Важко уявити роботу будь-якого підрозділу без інформаційної підтримки, інформаційного забезпечення, технічної бази, упорядкування та накопичення інформації в них. Не виключенням є й робота Національної поліції України.

Згідно ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію України» Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. В даному законі зазначено завдання, функції, повноваження, правову основу та принципи діяльності, ми ж розглянемо поліцейські заходи, а саме ст. 40 в якій визначені застосування технічних приладів та заходів.

Передбачені такі види превентивних поліцейських заходів: перевірка документів; опитування; зовнішня перевірка і огляд; зупинка транспортного засобу; вимога покинути місце і обмежити доступ до певної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення в житло або інше володіння; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних пристроїв і засобів з функцією фото- і кінозйомки, відеозаписи або засоби фото – і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання вимог обмежень, встановлених законом щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом та інших категорій осіб (по простому, тих, хто «ходить відзначатися»); поліцейське піклування.

Застосувати що-небудь з цього арсеналу поліцейський не може на свій смак і колір. Згідно ч. 2 ст. 30, він/вона повинні вас попередити про причини таких заходів по відношенню до вас, довести до вашого відома нормативно-правовий акт, на підставі якого ці заходи застосовуються. Звертаємо увагу, що зазначити повинні саме нормативно-правовий акт, а не по традиції «старих мільйонерів» тільки номер статті.

Насамперед більшість випадків порушення правил дорожнього руху трапляються у зв'язку із алкогольним чи наркотичним сп'янінням водіїв. На жаль законодавство України обмежує поліцейських в можливості впливу на таких осіб і припинення неправомірних дій, що можуть призвести до фатальних наслідків, адже відповідно до цивільного законодавства транспортний засіб є джерелом підвищеної безпеки.

Правильно було б законодавчо закріпити, що таке повідомлення повинно бути письмовим або під аудіо-, відео-фіксації, оскільки в подальшому буде неможливо підтвердити такий факт.

В статті 40 визначене застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису.

Перша частина статті звучить наступним чином, що поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних

засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;

2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Друга частина полягає в тому, що інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Настав час розглянути питання щодо того, чи є відеозапис доказом у суді.

Згідно ст. 251 КУпАП доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Ця стаття надає поняття доказів. Докази мають велике значення для правильного вирішення справи. Адже саме на основі доказів ґрунтується повне, всебічне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи. При розгляді справи про адміністративне правопорушення орган (посадова особа) зобов'язаний з'ясувати чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна ця особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Для використання доказу при розгляді справи необхідно, щоб він був відносним і допустимим. Відносний доказ – це доказ, зміст якого відтворює (приблизно чи вірогідно) фактичну обставину, що має значення для правильного вирішення справи. До того ж фактичні дані – це дані, які маючи зв'язок із фактами предмета доведення, здатні підтвердити існування чи відсутність доказуваних фактів. А допустимим вважається той доказ, який був отриманий у встановленому законом порядку і передбаченими способами, а також, коли законодавець допускає його використання. Наприклад, протокол про адміністративне правопорушення повинен бути складений у відповідній формі уповноваженою на те особою.

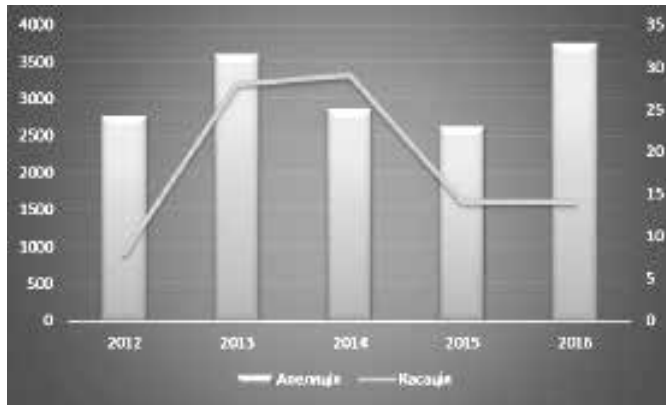
На даний час відеозапис широко застосовується у судово-слідчій діяльності та діяльності працівників Національної поліції. Кримінально-процесуальне законодавство передбачає можливість використання кінозйомки і відеозапису при проведенні різних слідчих дій. Відеодокументи – це завжди носій певної інформації, джерело доказів певних подій. Відеозапис використовується у тих випадках, коли необхідно зафіксувати певні факти, динамічну картину події, взаємозв'язок тих чи інших предметів і слідів, складну обстановку місця події. Відеозйомка може застосовуватися для фіксації якої-небудь слідчої дії цілком або окремих її елементів.

Нами було розглянуто 28 вироків Єдиного державного реєстру судових рішень, в яких чітко було зазначено показання технічних приладів як «дослідженими у судовому засіданні доказами» та перелічені як додані до протоколу.

Проаналізувавши дані з Єдиного державного реєстру судових рішень можна сказати наступне, що в більшості випадків суд керуючись та спираючись на ст. 251 КУпАП цілеспрямованого за незрозумілих обставин виносять рішення про відмову у визнанні саме того чи іншого відеозапису доказом по адміністративній справі. Отже, в даному випадку,

коли витримана процедура застосування відео зйомки правопорушення є незрозумілою позиція суду, чому саме в порядку ст. 251 КУпАП відеозапис не є доказом? Чому суд не завжди сприймає запис з відео реєстратора, як явний факт вчиненого правопорушення, що не потребує додаткової та більшої доказової бази? Насамперед хочеться зауважити, що це є досить складним явищем в судовій діяльності, адже важко однозначно стверджувати взагалі на яких підставах суд приймає таке чи інше рішення, не завжди дотримуючись норм КУпАП. На нашу думку, суд під час вирішення справи при винесенні вироку враховує свої власні переконання стосовно даної справи та діє відповідно до ситуації що склалася. Але це також в деякій мірі не є з правової точки зору правильним, тому що не відповідає саме таким вимогам як неупередженість та об'єктивність, як приклад можна розглянути Постанову апеляційного суду по справі за № 490/11314/16-п від 24.02.2017 р. в м. Миколаїв.

Саме якщо звернутися до статистики оскарження винесених рішень по ст. 130 КУпАП, то стан її залишається незрозумілим та постійно змінюється, але зріст все одно вбачається.

Причиною того можна вважати внесення змін до ст. 130 КУпАП, а саме оскільки за керування автомобілем у стані сп'яніння одразу передбачене позбавлення права керування строком на 1 рік, то є сенс оскаржувати протоколи патрульної поліції, виписані за ч. 1 ст. 130 статті КУпАП та постанови судів про притягнення особи до відповідальності за вказану статтею [4]. Також якщо повернутися до аналізу вироків можна дійти висновку, що існує дві причини за яких суд задовольняє оскарження у повному обсязі:

- незаконність складення протоколу;
- клопотання про призначення експертизи відеозапису поліцейських;
- лише на основі цих вищезазначених нюансів суд вирішує справу на користь правопорушника.

Поліцейський відеозапис являє собою систему видів, методів і прийомів зйомки, які застосовуються при проведенні фіксування або профілактики незаконних дій, з метою надання суду наочного доказового матеріалу. Застосування відеозапису повинно забезпечити найбільш точну і повну фіксацію фактів, що мають доказове значення. Відеозйомка не підміняє фотографію, а доповнює її, дозволяє фіксувати об'єкти не тільки в статично, а й у динаміці.

На жаль, на сьогоднішній день патрульна поліція використовує не ліцензійні технічні засоби, тому було б доречним і доцільним створити відповідну технічну базу для забезпечення поліції унікальними, функціональними засобами фото-, відеозйомки для ефективності діяльності та недопущення незаконних і заборонених проявів (шахрайства, корупції) щодо засобів та інформації, яка зберігається на ній.

Також нами було розглянуто «Інструкцію про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» затверджену Наказом № 1377 від 06.11.2015 р. і виявлено наступні недоліки: відсутність чіткого строку зберігання документів про факт реєстрації правопорушення, взагалі немає відомостей про те як реєструються технічні показання та де зберігаються, також у II розділі

пункті 3 даної інструкції зазначено, що матеріали про вчинення правопорушення, що містить ознаки кримінального, заборонено передавати до іншого органу поліції без реєстрації в журналі ЄО та внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, тобто знову ми бачимо прогалину в даному документі, де не вказано знову ж таки нічого про інформацію з технічних приладів. Тому, на нашу думку, було б доречним створити єдину базу до загальних функцій якої входили б ще такі, як збереження інформації протягом терміну оскарження та можливості надання її з відповідного серверу до суду.

Висновки. Отже, накопичення, фіксування, систематизація, узагальнення інформації, яка використовується для розв'язання широкого кола покладених на поліцію завдань становить невід'ємну та необхідну частину роботи поліції. Та й взагалі наслідки халатного відношення як водіїв до своїх обов'язків так і поліцейських можуть бути самими негативними, та спричинити шкоди не лише собі, а й коштувати життя зовсім невинних і сторонніх осіб. На жаль, законодавча база зовсім не прив'язана до практичної діяльності правоохоронців, і потрібно ще багато років для того щоб ідеалізувати взаємовідносини між водієм та поліцейським, та правопорушенням і санкцією.

Список літератури

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 58-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Введений в дію Постановою ВР Української РСР 8074-XI від 07.12.84 р. Із змінами і доповненнями за станом на 4 квітня 2016 року.
3. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: Наказ від 06.11.2015 року № 1377. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>
4. Оскарження постанови по ст. 130 КУпАП. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://pravova-rada.com/ua/296-obzhalovanie-postanovlenija-po-st-130-kuoap>

Стаття надійшла 17.05.2017 р.

В. П. Кононец, канд. юрид. наук, старший преподаватель, майор полиции
Днепропетровский государственный университет внутренних дел
Кафедра административного права, процесса и административной деятельности
ул. Гагарина 26, Днепр, 49000, Украина

Е. В. Лонская, курсант 3 курса
Днепропетровский государственный университет внутренних дел
Кафедра административного права, процесса и административной деятельности
ул. Гагарина 26, Днепр, 49000, Украина

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЗАКОННОГО ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНИЧЕСКИХ СРЕДСТВ ФОТО-, КИНОСЪЕМКИ, ВИДЕОЗАПИСИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАБОТНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ

Резюме

Статья посвящена исследованию и обсуждению вопросов, связанных с использованием полицией технических приборов, в частности в процессе осуществления фото и видео-фиксации, а именно при нарушении правил дорожного движения. Она играет большую роль в поисках преступников и правонарушителей, помогает собирать доказательства, исследовать документы и другие вещественные доказательства. И поэтому нужно определить правовые основания, значимость данного вопроса и вообще уместность применения сотрудниками полиции этих средств.

Отсутствие данного права у работников полиции влечет за собой ряд сложностей в правоохранительной деятельности, например: значительное снижение уровня следствия, уменьшение эффективного ведения профилактической работы, а в будущем это может стать предпосылкой увеличения уровня мошенничества, взяток, административных и уголовных правонарушений.

Ключевые слова: технические средства, доказательства, доказывания, превентивные полицейские меры, фиксация правонарушения, правила дорожного движения.

V. P. Kononets, Candidate of Juridical Sciences, Senior Lecturer, Police Major
Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs
the Department of Administrative Law, Process and Administrative Activities
Gagarin Street, 26, Dnepr, 49000, Ukraine

E. V. Lonskaya, Cadet
Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs
the Department of Administrative Law, Process and Administrative Activities
Gagarin Street, 26, Dnepr, 49000, Ukraine

ACTUAL ISSUES OF LEGAL APPLICATION OF TECHNICAL MEANS OF PHOTO-, CINEMA, VIDEO RECORDING IN THE WORK OF WORKERS OF NATIONAL POLICE

Summary

The article is devoted to the study and discussion of issues related to police use of technical devices, in particular in the implementation of photo and video fixation, namely the violation of traffic rules. It plays a big role in the search for criminals and offenders, helping to gather evidence, to examine documents and other physical evidence. And so we need to determine the legal basis, the importance of this issue and in General the appropriateness of the police these funds.

Therefore, the absence of this right, the police entails a number of difficulties in enforcement, for example: significant decrease in the level of investigation, the decrease in the effective conduct of preventive work, and in the future this may be a prerequisite for increased level of fraud, bribery, administrative and criminal offenses.

Key words: technology, proof, evidence, preventive police measures, the fixation of the offense, the rules of the road.